

Τα Βαλκάνια των αλληλοσυγκρουόμενων εθνικών επιδιώξεων

- Στα Βαλκάνια τον 19^ο αιώνα αναπτύχθηκαν αλληλοσυγκρουόμενες **εθνικές επιδιώξεις** των διαφόρων λαών.
- Οι **Σέρβοι** κέρδισαν την **αυτονομία** τους (1812-1815).
- Οι Έλληνες πρώτοι ίδρυσαν **ανεξάρτητο** κράτος (1830).
- Οι **Βούλγαροι** πέτυχαν τη δημιουργία **ανεξάρτητης βουλγαρικής εκκλησίας** (Εξαρχίας) το 1870.

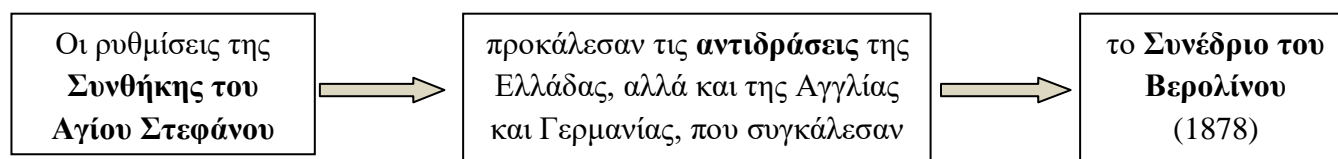
Η βαλκανική κρίση των ετών 1875-1878

- Επανάστασεις στην **Ερζεγοβίνη, Βοσνία και Βουλγαρία** (1875-76).
- Αντίδραση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας με σφαγές.
- Η Ρωσία κήρυξε τον πόλεμο στην Οθωμανική αυτοκρατορία.
- Επανάστασεις των ελληνικών πληθυσμών σε **Θεσσαλία, Μακεδονία, Ήπειρο και Κρήτη** (1878).

Η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (Φεβρουάριος 1878)

- Μετά τον ρωσοτουρκικό πόλεμο (1877-1878) η Ρωσία (νικήτρια) και η Τουρκία υπέγραψαν τη **Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου** (προάστιου της Κωνσταντινούπολης) με την οποία, εκτός των άλλων:
 - Ιδρύοταν **Αυτόνομη Ηγεμονία της Βουλγαρίας** (Μεγάλη Βουλγαρία). Περιλάμβανε και περιοχές με πυκνή ελληνική παρουσία (Ανατολική Ρωμυλία και μεγάλο μέρος της Μακεδονίας, βλ. χάρτη στο βιβλίο, σελ. 66).

Το συνέδριο του Βερολίνου (Ιούνιος 1878)

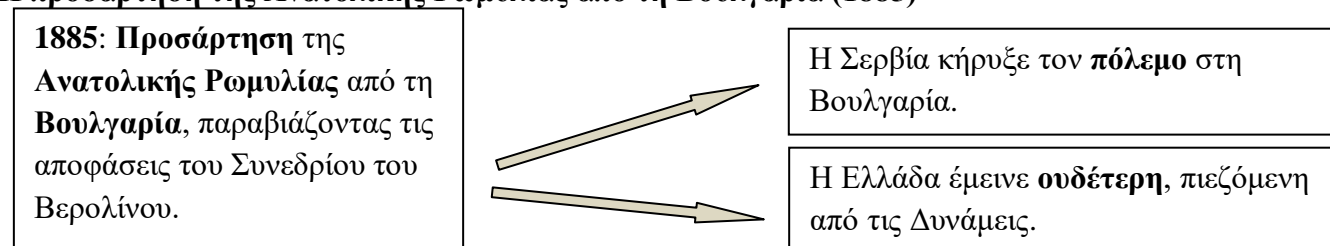

- Το **Συνέδριο του Βερολίνου** αποφάσισε:
 - Την ίδρυση ενός **μικρότερου αυτόνομου βουλγαρικού κράτους** υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου.
 - Την ίδρυση του **αυτόνομου κράτους της Ανατολικής Ρωμυλίας** (νότια της Βουλγαρίας) υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου.
 - Η **Σερβία, η Ρουμανία** και το **Μαυροβούνιο** κηρύχθηκαν **ανεξάρτητα** κράτη .
 - Η **Μακεδονία, η Θράκη** και η **Ήπειρος** παρέμεναν στην Οθωμανική αυτοκρατορία.
 - Η διοίκηση της **Βοσνίας-Ερζεγοβίνης** ανατέθηκε στην **Αυστροουγγαρία**.
 - Η **Κύπρος** παραχωρήθηκε στην **Αγγλία**.

Η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και της Άρτας στην Ελλάδα (1881)

- Μετά από ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις:
 - **Θεσσαλία** (εκτός Ελασσόνας) και **επαρχία της Άρτας** ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος (1881).

Η προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία (1885)

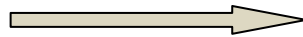

Μακεδονικό ζήτημα και Μακεδονικός αγώνας

- **Μακεδονικό ζήτημα:** Ο αγώνας (ιδεολογικός και ένοπλος) για τον έλεγχο της Μακεδονίας, που ήταν τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, μετά την κατάρρευσή της, στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20ού αιώνα.
- Έλληνες, Βούλγαροι και Σέρβοι διεκδίκησαν την ενσωμάτωση ολόκληρης ή ενός μέρους της Μακεδονίας.
- **Αρχικά**, η σύγκρουση εκδηλώθηκε ως αγώνας για τον **έλεγχο της εκπαίδευσης** και της **θρησκευτικής συνείδησης** των κατοίκων.
- Σύντομα ο αγώνας πήρε **ένοπλη μορφή**.
- **1893:** Ίδρυση της **Εσωτερικής Μακεδονικής Επαναστατικής Οργάνωσης (ΕΜΕΟ)** στη Θεσσαλονίκη από Βούλγαρους της Μακεδονίας, με **στόχους:**
 - Την ένωση των πληθυσμών της Μακεδονίας και της Θράκης, με σκοπό την **αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού**.
 - Την **αυτονόμηση της Μακεδονίας**.
- **1885:** Ίδρυση της **Ανώτατης Μακεδονικής Επιτροπής (Komitet)** στη Σόφια, με στόχους:
 - Τον ξεσηκωμό των κατοίκων της Μακεδονίας για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού.
 - Τη δημιουργία αυτόνομης Μακεδονίας και αργότερα την ένωσή της με τη Βουλγαρία.
- **1896-97:** Αφιξη των πρώτων **ελληνικών ένοπλων ομάδων** στη Μακεδονία.
- **Γύρω στα 1898:** Οργάνωση **ένοπλων ομάδων Βουλγάρων** (κομιτατζήδων).
- Δραστηριοποίηση στη Μακεδονία των: Γερμανού Καραβαγγέλη (μητροπολίτη Καστοριάς), Ίωνα Δραγούμη (πρόξενου Μοναστηρίου), Λάμπρου Κορομηλά (πρόξενου Θεσσαλονίκης).
- **Ιούλιος 1903:** Εξέγερση του **Ίλιντεν** από την ΕΜΕΟ. Καταπνίγηκε από τον οθωμανικό στρατό.
- **1904-1908:** ένοπλες συγκρούσεις ελληνικών και βουλγαρικών σωμάτων. Εξέχουσα μορφή: **Πάυλος Μελάς**.

Το κίνημα των Νεοτούρκων (1908)

Συμπτώματα **παρακμής** στην Οθωμανική αυτοκρατορία

Ίδρυση της οργάνωσης «**Ένωση και Πρόοδος**» (**Νεότουρκοι**) από Τούρκους αξιωματικούς.
Στόχος: η αντίδραση στην παρακμή.

Κίνημα των Νεοτούρκων
Θεσσαλονίκη, καλοκαίρι 1908

- **Συμπάθεια** των βαλκανικών λαών, αρχικά.
- Παραχώρηση **συντάγματος** από τον σουλτάνο.
- **Αμνηστία** σε Έλληνες και Βουλγάρους.
- **Λήξη** του Μακεδονικού αγώνα.

Ερωτήσεις

1. Τι προέβλεπε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878) για τη Βουλγαρία, ποιοι αντέδρασαν σ' αυτήν και γιατί;
2. Ποιες ήταν οι κυριότερες αποφάσεις του Συνεδρίου του Βερολίνου (1878), σχετικά με τα Βαλκάνια;
3. Πότε και πώς ενσωματώθηκαν η Θεσσαλία και η επαρχία Άρτας στην Ελλάδα;
4. Τι ονομάζουμε Μακεδονικό ζήτημα;
5. Με ποια μορφή ξεκίνησε ο Μακεδονικός αγώνας και πώς εξελίχθηκε;
6. Ποιες βουλγαρικές οργανώσεις ιδρύθηκαν, στο πλαίσιο του Μακεδονικού αγώνα, και με ποιους στόχους;
7. Τι ήταν οι Νεότουρκοι;
8. Τι ήταν το Κίνημα των Νεοτούρκων, με ποιους στόχους συγκροτήθηκε και ποια αποτελέσματα είχε;

ΕΝΟΤΗΤΑ 22

Τα Βαλκάνια των αλληλοσυγκρουόμενων εθνικών επιδιώξεων

Ερωτήσεις και Απαντήσεις

1. Τι προέβλεπε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878) για τη Βουλγαρία, ποιοι αντέδρασαν σ' αυτήν και γιατί;

Η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878), σχετικά με τη Βουλγαρία, προέβλεπε:

*Ίδρυόταν **Αυτόνομη Ηγεμονία της Βουλγαρίας** (Μεγάλη Βουλγαρία). Περιλάμβανε και περιοχές με πυκνή ελληνική παρουσία (Ανατολική Ρωμυλία και μεγάλο μέρος της Μακεδονίας). (Βλ. χάρτη στο βιβλίο, σελ. 66.)*

Στη συνθήκη αυτή αντέδρασαν η Αγγλία και η Γερμανία γιατί υπονομεύονταν τα συμφέροντά τους στην περιοχή. Έτσι απαίτησαν αναθεώρηση της συνθήκης, κάτι που έγινε στο Συνέδριο του Βερολίνου.

2. Ποιες ήταν οι κυριότερες αποφάσεις του Συνεδρίου του Βερολίνου (1878), σχετικά με τα Βαλκάνια;

Το Συνέδριο του Βερολίνου (1878), σχετικά με τα Βαλκάνια, προέβλεπε:

- *Την ίδρυση ενός μικρότερου αυτόνομου βουλγαρικού κράτους υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου.*
- *Την ίδρυση του αυτόνομου κράτους της Ανατολικής Ρωμυλίας (νότια της Βουλγαρίας) υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου.*
- *Η Σερβία, η Ρουμανία και το Μαυροβούνιο κηρύχθηκαν ανεξάρτητα κράτη.*
- *Η Μακεδονία, η Θράκη και η Ήπειρος παρέμεναν στην Οθωμανική αυτοκρατορία.*
- *Η διοίκηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ανατέθηκε στην Αυστροουγγαρία.*

3. Πότε και πώς ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα η Θεσσαλία και η επαρχία Άρτας;

Η Θεσσαλία και η επαρχία της Άρτας ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα το 1881, μετά από ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις.

4. Τι ονομάζουμε Μακεδονικό ζήτημα;

Μακεδονικό ζήτημα ονομάζουμε τον ιδεολογικό και ένοπλο αγώνα για τον έλεγχο της Μακεδονίας, που ήταν τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας μετά την κατάρρευσή της, στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20ού αιώνα.

5. Με ποια μορφή ξεκίνησε ο Μακεδονικός αγώνας και πώς εξελίχθηκε; Ποιος Έλληνας αποτελεί σύμβολο του Μακεδονικού αγώνα;

Αρχικά, ο Μακεδονικός αγώνας εκδηλώθηκε ως αγώνας για τον έλεγχο της εκπαίδευσης και της θρησκευτικής συνείδησης των κατοίκων. Σύντομα όμως ο αγώνας πήρε ένοπλη μορφή. Σύμβολο του Μακεδονικού αγώνα αποτελεί ο αξιωματικός του Πυροβολικού Παύλος Μελάς, ο οποίος, αν και δεν έδρασε για μεγάλο διάστημα στη Μακεδονία, έμεινε στην ιστορία για την ένθερμη συμμετοχή του σ' αυτόν.

6. Ποιες βουλγαρικές οργανώσεις ιδρύθηκαν, στο πλαίσιο του Μακεδονικού αγώνα, και με ποιους στόχους;

Οι βουλγαρικές οργανώσεις που ιδρύθηκαν στο πλαίσιο του Μακεδονικού αγώνα ήταν:

- **Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση (ΕΜΕΟ)** στη Θεσσαλονίκη το 1893 με στόχους:
 - Την ένωση των πληθυσμών της Μακεδονίας και της Θράκης, ανεξαρτήτως εθνικότητας, με σκοπό την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού.
 - Την αυτονομία της Μακεδονίας.
- **Η Ανώτατη Μακεδονική Επιτροπή (Komitet)** στη Σόφια το 1895, με στόχους:
 - Τον ξεσηκωμό των κατοίκων της Μακεδονίας για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού.
 - Τη δημιουργία αυτόνομης Μακεδονίας και αργότερα την ένωσή της με τη Βουλγαρία.

7. Τι ήταν οι Νεότουρκοι;

Οι Νεότουρκοι ήταν τα μέλη της οργάνωσης «Ένωση και Πρόοδος», την οποία ίδρυσαν Τούρκοι αξιωματικοί, αστοί και διανοούμενοι με στόχο την αντίδραση στα συμπτώματα παρακμής της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

8. Τι ήταν το Κίνημα των Νεοτούρκων, πού και πότε εκδηλώθηκε και ποιο αποτέλεσμα είχε;

Το κίνημα των Νεοτούρκων ήταν η εξέγερση των Τούρκων εθνικιστών αξιωματικών, μελών της οργάνωσης «Ένωση και Πρόοδος». Εκδηλώθηκε τον Ιούνιο του 1908 στη Θεσσαλονίκη με κύριο αίτημα προς τον σουλτάνο την επαναφορά του συντάγματος του 1876 σε 24 ώρες. Το αποτέλεσμα ήταν να επαναφέρει ο σουλτάνος σε ισχύ το σύνταγμα τον Ιούλιο του 1908 και να αρχίσει μια νέα εποχή στην πολιτική και κοινωνική ζωή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.